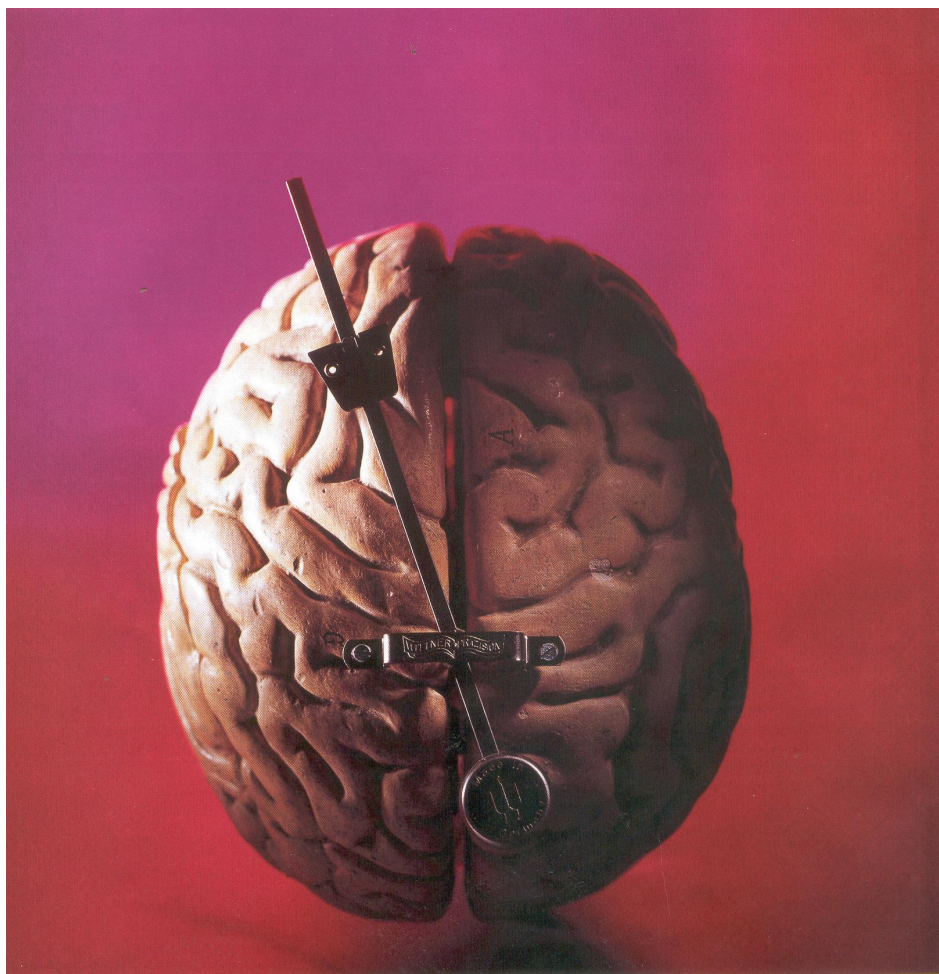

" IN ZEVEN SLOTEN TEGELIJK "

Orthoagogische muziekbegeleiding
ten behoeve van sensomotorische integratie bij autisten

Afstudeerscriptie door: Michiel Eeltink
Studie: Orthoagogische muziekbegeleiding
Scriptiebegeleider: Yntske Zijlstra
Studiejaar: 2002-2003

In zeven sloten tegelijk

INHOUDSOPGAVE

pagina

Voorwoord

Inleiding

Theoretische voorstudie

1.	Sensomotorische Integratie	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Theorie	1
1.2.1	Het tactiele systeem	1
1.2.2	Het vestibulaire systeem	2
1.2.3	Het proprioceptieve systeem	2
1.3	Signalering	3
1.4	Samenvatting en conclusie	3
2.	Autisme	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Autisme als prikkelverwerkingsstoornis – door Henk Algra	4
2.2.1	Hechtingsstoornis	4
2.2.2	Hechting: een casus	4
2.2.3	Sensatieniveau en presentatieniveau	4
2.2.4	Stoornis in de prikkelverwerking op sensatieniveau	4
2.2.5	Van sensatieniveau naar representatieniveau	5
2.2.6	Problemen met de betekenisverlening: presentatie en representatie	5
2.2.7	Betekenisverlening in stappen	5
2.2.8	Controle en controleverlies	6
2.2.9	Jacques Heijkoop: sluisen, vullen, overgangen en zelfbescherming	7
2.2.10	Het probleem van de ruimte	7
2.3	Vragen over autisme	8
2.4	Samenvatting en conclusie	10
3.	Het in kaart brengen van de problemen in de prikkelverwerking	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Normale werking van een zintuigstelsel	11
3.3	Alertheidsfasen	11
3.4	Verstoorde werking van een zintuigstelsel	12
3.5	Samenvatting en conclusie	12
4.	Orthoagogische Muziekbegeleiding	13
4.1	Inleiding	13
4.2	Beroepsprofiel van de orthoagogische muziekbegeleider – brochure Hogeschool Inholland	13
4.3	Het proces	14
4.4	Samenvatting en conclusie	14

Praktische uitvoering

5.	O.M.B.-verslag E.K.	15
5.1	Inleiding	15
5.2	Sensomotorische integratie van E.K.	15
5.3	Behandelingsplan van E.K.	17
5.4	Korte samenvatting van de sessies 1 tot en met 9	19
5.5	Halfjaarlijkse conclusie	19
5.6	Korte samenvatting van de sessies 10 tot en met 16	19
5.7	Jaarlijkse conclusie	20
6.	O.M.B.-verslag S.G.	21
6.1	Inleiding	21
6.2	Sensomotorische integratie van S.G.	21
6.3	Behandelingsplan van S.G.	22
6.4	Korte samenvatting van de sessies 1 tot en met 9	23
6.5	Halfjaarlijkse conclusie	24
7.	O.M.B.-verslag J.P.W.	25
7.1	Inleiding	25
7.2	Sensomotorische integratie van J.P.W.	25
7.3	Behandelingsplan van J.P.W.	26
7.4	Korte samenvatting van de sessies 1 tot en met 10	27
7.5	Halfjaarlijkse conclusie	27

Conclusie

8.	Conclusie	28
----	-----------	----

Literatuurlijst

Bijlage: Vragenlijst voor ouders, groepsleiding en leerkrachten, t.b.v. informatie

Uit "CONTACT MET DE EGMONDEN" van 30 juni 1999

INLEIDING

Ik krijg in mijn huidige baan vaak te maken met de term sensomotorische integratie. Deze term zal bij het lezen van het eerste hoofdstuk duidelijker worden. In principe gaat sensomotorische integratie over de samenwerking tussen alle verschillende zintuigsystemen. Vaak hebben de leerlingen waar ik mee werk moeite om hun functioneren op een doelgerichte manier te controleren, omdat zij het besef van hun eigen lichaam missen.

Aan het begin van het vorige schooljaar kwam ik via de fysiotherapeut in aanraking met de Sensomotorische integratie theorie. Zij wilde graag een project opstarten waarbij het belang van de sensomotorische integratie duidelijker zou worden voor het hele team van leerkrachten, assistenten en specialisten. Zelf heeft ze een aantal keer een lezing verzorgd zodat de teamleden meer inzicht konden krijgen in deze theorie. Omdat ik er niets over wist en er als specialist mee te maken ging krijgen, besloot ik er mijn afstudeerproject van te maken, iets wat de fysiotherapeut enthousiast ontving. Ik denk dat deze scriptie op een concrete manier aantoont hoe ik iemands sensomotorische intergratie kan gebruiken als informatiebron om een goede beginsituatie te bewerkstelligen en te bewaken. Daarnaast is uit mijn praktijk gebleken dat het medium muziek op haar beurt prima in te zetten is ter ondersteuning van die sensomotorische problematiek, in het bijzonder bij autistische kinderen.

Deze scriptie is ingedeeld in drie hoofdcomponenten:

- Hoofdstuk 1 tot en met 4 beslaat de theoretische voorstudie. In het eerste hoofdstuk zet ik uiteen wat sensomotorische intergratie is en hoe de verschillende processen verlopen. Het tweede hoofdstuk is een beknopte beschrijving van autisme waarin een duidelijk verband bestaat met de sensomotorische intergratie. In het derde hoofdstuk leg ik uit hoe ik de sensomotorische integratie met hulp van de fysiotherapeut in kaart ga brengen. Hoofdstuk 4 gebruik ik om uit te leggen wat orthoagogische muziekbegeleiding (O.M.B.) is en waarom het bij kan dragen aan de ontwikkeling van deelnemers.
- Hoofdstuk 5 tot en met 7 beslaat het praktijkonderzoek. Deze hoofdstukken zijn gereserveerd voor 3 verschillende casussen uit mijn praktijk, waarbij ik de theorie uit de eerste vier hoofdstukken gebruik om bij te dragen aan de ontwikkeling van mijn deelnemers. Ik beschrijf de voorbereiding, de voortgang, de evaluatie en de conclusie van het proces waarin ik het belang van mijn werkwijze aantoon.
- Het achtste en laatste hoofdstuk is een conclusie van het geheel en bevat een samenvatting van mijn bevindingen.

LITERATUURLIJST

Boeken:

- “Zakwoordenboek der geneeskunde” (25ste geheel herziene druk)
auteurs: A.A.F. Jochems en F.W.M.G. Joosten
uitgeverij: Elsevier / Koninklijke PBNA
plaats en jaartal: Arnhem 1997
- “Psychomotoriek bij kinderen”
auteurs: M. Vallaey en G. Vandroemme
uitgeverij: Acco
plaats en jaartal: Leuven / Amersfoort 1994 (Derde, herziene en vermeerderde druk.)
- “Vastgelopen”
auteur: Jacques Heijkoop
uitgeverij: H. Nelissen
plaats en jaartal: Soest 1991 (volledig herziene versie 1995)

Internetsites:

- <http://www.autism.org/si.html>
artikel: “Sensory intergration”
auteur: Cindy Hatch-Rasmussen
inhoud: Omschrijving van sensorische intergratie aan de hand van een theorie ontwikkeld door Dr. A. Jean Ayres.
- <http://perswww.kuleuven.ac.be/~pb617300/sensorische/sensor.htm>
artikel: “Muziektherapie”
auteurs: Twee Belgische ouderparen van kinderen met problemen in het autistisch spectrum (niet bij naam genoemd).
inhoud: Het belang van muziektherapie, beschreven vanuit een artikel in “Engagement” (magazine van de NVA), nummer 4, augustus 1996

Brochures en andere informatiebronnen:

- Lezing over sensomotorische integratie door Klazien Hoekinga, Fysiotherapeut werkzaam op de Alk.
- Engagement (magazine van de NVA), nummer 4, augustus 1996
- Lezing over autisme als prikkelverwerkingsstoornis door Henk Algra, Orthopedagoog en docent.
- Brochure: “Orthoagogische Muziekbegeleiding, een 2-jarige leergang” van Hogeschool Inholland Alkmaar.

BIJLAGE:

VRAGENLIJST
VOOR OUDERS, GROEPSLEIDING EN LEERKRACHTEN,
T.B.V. INFORMATIE